

Mitt bästa kundfall med EES

Apoteksbranschens fokusvecka 2026

Fredrik Boström, chefsfarmaceut
2026-05-07

Sammanfattning

Apoteksbranschens fokusvecka 2026 hade temat Mitt bästa kundfall med EES. Fokusveckan syftar till att utveckla rådgivningen på apotek och fokusveckan ger oss kunskap om hur beslutstödet EES används tillsammans. De insamlade kundfallen kan också användas i utbildning och för dialog med andra professioner.

De insamlade kundfallen visade på att interaktioner och dubbelmedicinering är de utmaningar där farmaceuterna ser att EES ger störst nytta. Ändringar i läkemedelsbehandlingen där tidigare behandling finns kvar är något som innebär risker och där EES kan signalera till farmaceuten att åtgärder behövs. EES stärker också farmaceuten i sin professionella bedömning och underlättar samtal med både kunder och ansvariga förskrivare.

Bland de 261 inskickade kundfallen lyftes flera bra exempel fram och ett av kundfallen utsågs till vinnare av bästa farmaceutiska insats under veckan. Kundfallet, som upptäcktes av Alva Gyllenhammar, handlade om nyinsättning av flera läkemedel utan att tidigare läkemedel sattes ut. EES hjälpte till att identifiera risken för dubbelmedicinering och Alva kunde med stöd av informationen från EES diskutera behandlingen med ansvarig läkare som efter att Alva stått på sig i sin farmaceutiska bedömning ändrade behandlingen.

Slutsatsen efter årets fokusvecka är att EES är ett viktigt verktyg för att upptäcka risker i patienternas läkemedelsbehandling, stärker farmaceuten i sin yrkesutövning, bidrar till en bra dialog och i slutändan minskar risken för felaktig läkemedelsbehandling.

Bakgrund och genomförande

Sveriges Apoteksförening genomför sedan flera år en fokusvecka där beslutstödet EES används för att förbättra rådgivningen. Syftet med veckan var ursprungligen främst att öka användningen av systemet men har på senare år övergått till att vara ett sätt att utveckla både systemet i sig och hur det används. De senaste åren har veckan också inneburit en möjlighet för apotekens farmaceuter att visa vilken nytta de gör genom att rapportera in kundfall som de stöter på under veckan. Genom statistik över användningen av EES och berättelser om hur farmaceuter använder systemet i dialogen med apotekens kunder kan vi fortsätta utveckla rådgivningen på apotek. De insamlade kundfallen används i interna utbildningar och kan tjäna som illustrativa exempel i dialog med andra professioner som arbetar för att förbättra läkemedelsanvändningen.

EES – elektroniskt expertstöd – är ett system som tillhandahålls av E-hälsomyndigheten till alla apotek i Sverige. Systemet är ett beslutstöd som analyserar samtliga sparade elektroniska recept i relation till patientens ålder och kön. Systemet ger olika signaler till farmaceuten om eventuella risker som finns i läkemedelslistan. Det handlar om signaler om interaktioner, dubbelmedicinering, barn, äldre, hög dos eller påverkar sjukdom. Via EES kan farmaceuten också få information om aktuella läkemedel vid graviditet och amning i de fall det är aktuellt. I signalen finns information som farmaceuten kan använda för vidare bedömning om kundens läkemedelsanvändning och för en dialog med kund eller ansvarig förskrivare.

Fokusveckan 2026 genomfördes under vecka 16, 13 – 10 april. Under veckan och ett par dagar efter veckan hade samtliga farmaceuter på deltagande apotek möjlighet att rapportera in de kundfall som de stötte på under fokusveckan där EES på något sätt bidrog till att kundfallet löstes. I enkäten fick farmaceuten beskriva vilket problem som EES uppmärksammat farmaceuten på, hur EES bidrog i mötet med kunden och vilka åtgärder som farmaceuten vidtog för att hjälpa kunden.

Resultat

Totalt kom det in 261 kundfall från Apoteket AB, Apotek Hjärtat, Kronans Apotek, Apotea och DOZ Apotek. Den vanligaste signalen i de rapporterade kundfallen var Interaktion (108) följt av Dubbelmedicinering (89). Övriga fall rörde Påverkar Sjukdom (18), Äldre (16), Barn 14, Hög dos (18), Fosterpåverkan (3) och Amning (2).

AI-verktyget CoPilot fick läsa igenom beskrivningen av kundfallen och sammanfattade fallen under olika rubriker som till viss del sammanfaller med EES signaltyp.

Dubbelmedicinering

Vanligaste problematiken

- Samma läkemedel i flera styrkor
- Likvärdiga läkemedel parallellt
- Byte som patienten inte uppfattat

EES gör

- Flaggar dubbla recept/styrkor
- Ger överblick vid långa läkemedelslistor

Effekt

- Rätt behandling säkerställs
- Minskad risk för överdosering och biverkningar
- Mycket positiv kundrespons

Läkemedelsinteraktioner

Typiska interaktioner

- NSAID + blodtryck / NOAK
- Statiner + antibiotika
- SSRI/SNRI + blodförtunnande
- Levaxin + kalcium/järn

EES gör

- Visualiserar risk (C–D-interaktioner)
- Ger tydliga handlingsrekommendationer

Effekt

- Undvikna blödningar, terapivikt och toxicitet
- Förbättrad behandlingseffekt

Hög dos och fel dosering

Vanliga situationer

- Dos över rekommendation
- Vikt/ålder ej beaktad
- Receptändring utan tydlig information

EES gör

- Markerar maxdos och åldersgränser
- Förstärker behov av kontroll

Effekt

- Snabb korrigerings via läkarkontakt
- Förhindrade allvarliga fel

Särskilda riskgrupper

Äldre

- Fallrisk, yrsel, kognitiv påverkan, blödning
- Olämpliga läkemedel eller för höga doser

Barn

- För hög styrka
- Fel hjälpmedel (t.ex. inhalator)
- Viktbaserad dosering saknas

EES gör

- Tydliga ålders- och barnsignaler

Effekt

- Ökad trygghet för kund/förälder
- Säker läkemedelsanvändning

Påverkar sjukdom

Exempel

- NSAID vid hjärtsvikt/hypertoni
- Betablockerare vid astma

- Natrium i brustabletter

EES gör

- Kopplar läkemedel till diagnos – inte bara LM-LM

Effekt

- Förklaring till utebliven effekt eller försämring
- Mer individanpassad rådgivning

Exempel på bra kundfall

Varje apoteksaktörs inrapporterade kundfall har också läst igenom av representant från respektive apoteksaktör. Respektive aktör har utifrån det valt ut ett kundfall som de anser bör uppmärksamma lite extra. Nedan finns en beskrivning av dessa kundfall.

A. Interaktion med flera läkemedel inblandade

En 74-årig patient med sjukdomar på bipolär sjukdom, hypertoni och artros kommer till apoteket för att hämta ut sina läkemedel. Patienten behandlas sedan tidigare med Litium och Losartan samt använder Naproxen vid behov mot ledsmärta. Vid detta tillfälle har patienten även fått Hydroklortiazid insatt för blodtrycksbehandling.

Vid kontroll i EES uppmärksammar apotekaren en potentiellt allvarlig interaktion. Kombinationen av litium och hydroklortiazid kan leda till minskad utsöndring av litium via njurarna, vilket kan orsaka förhöjda litiumkoncentrationer i blodet och därmed ökad risk för toxicitet. Samtidigt kan regelbunden användning av naproxen ytterligare förstärka denna effekt genom att påverka njurfunktionen.

Apotekaren samtalar med patienten som uppger att hen på senare tid känt sig mer trött, haft lätt illamående och upplevt en viss darrighet i händerna. Patienten har inte kopplat dessa symtom till sin medicinering. Apotekaren gör bedömningen att symtomen kan vara tecken på begynnande litiumtoxicitet. Förskrivande läkare kontaktas omgående och informeras om situationen. Efter diskussion beslutas att hydroklortiazid ska sättas ut och att litiumkoncentrationen i blodet ska kontrolleras snarast. Patienten rekommenderas även att undvika NSAID-preparat som naproxen och istället använda ett alternativ vid behov av smärtlindring. Patienten får tydlig information om symtom på litiumtoxicitet, såsom tremor, illamående, förvirring och muskelsvaghet, samt vikten av att söka vård vid försämring. Vikten av regelbundna blodprover och stabilt vätskeintag betonas.

B. Risk för dubbelmedicinering efter insättning av många nya läkemedel

En kund hade nyligen varit på mottagningsbesök hos kardiolog och fått flera nya läkemedel nyinsatta i samband med hjärtviktsbehandling. De nya läkemedlen var:

- Forxiga
- Eplerenon
- Bisoprolol

- Entresto (sacubitril/valsartan)

Sedan tidigare hade kunden recept på bland annat: Eliquis, metoprolol, losartan och atorvastatin

När farmaceuten frågade om de nya läkemedlen skulle ersätta några tidigare, uppgav kunden att bisoprolol skulle ersätta metoprolol, men att inga andra läkemedel hade diskuterats. Kunden visade även en läkemedelslista från läkaren, där losartan fortfarande stod kvar, och uppgav att hen inte hade fått någon information om att detta skulle sättas ut.

Vid genomgång i EES identifierades en dubbelmedicineringssignal mellan losartan och Entresto. Farmaceuten uppmärksammade att Entresto är ett produktnamn och att det aktiva innehållet valsartan inte är uppenbart vid snabb genomgång, vilket ökar risken att samtidig behandling med två ARB förbises.

Farmaceuten informerade kunden om att Entresto innehåller ett ämne som är snarlikt losartan och uttryckte misstanke om att båda läkemedlen inte skulle användas samtidigt. Kunden blev tacksam över uppmärksamheten och samtyckte till att farmaceuten kontaktade vården. Vid kontakt med mottagningen reagerade sjuksköterskan spontant och uttryckte överraskning över situationen samt uppskattning för att apoteket uppmärksammat den. När farmaceuten senare fick kontakt med läkaren svarade läkaren initialt att losartan absolut skulle fortsätta. Farmaceuten blev osäker och ställde frågan igen, varpå läkaren pausade och därefter korrigerade sig och bekräftade att losartan absolut inte skulle fortsätta. Läkaren instruerade även att kunden inte skulle påbörja Entresto förrän vid angiven tidpunkt, vilket farmaceuten förmedlade till kunden. Kunden uttryckte stor tacksamhet för noggrannheten och upplevde situationen som mycket trygg.

C. Fråga om hög dos kunde lösas med kompletterande informationskällor

I det här kundfallet synliggörs värdet av farmaceutisk kompetens i kombination med kliniskt omdöme. En ordination inkom för ett 11 månader gammalt barn med Forlax Junior, doserat till 1,5 dospåsar per dag.

Vid första anblick signalerar EES en avvikelse, då rekommendationen för barn mellan 6–12 månader anges som 1 dospåse dagligen. Istället för att stanna vid signalen gjordes en fördjupad bedömning med stöd av Eped, där dosering baserad på barnets vikt bekräftade att den ordinerade dosen var korrekt.

Genom att väga samman olika kunskapskällor och använda professionellt omdöme kunde situationen snabbt och tryggt bedömas. Ingen ytterligare åtgärd krävdes, och behandlingen kunde expedieras säkert till patienten.

Detta fall illustrerar hur EES fungerar som ett viktigt stöd men också hur avgörande den farmaceutiska expertisen är för att tolka signaler i rätt sammanhang. Här bidrog

kombinationen av systemstöd och klinisk bedömning till en säker, effektiv och välgrundad expediering för en av våra mest sårbara patientgrupper.

D. Två olika styrkor förskrivna av samma aktiva ämne

En kund ska hämta ut citalopram för första gången. I receptlistan finns recept på citalopram 20 mg. EES signalera också att det finns recept på Cipramil 10 mg. Efter utredning står det klart att kunden ska använda 10 mg och inte 20 mg. Rätt styrka expedierades till kunden.

E. Dubbelmedicinering som pågått under ett års tid

En kund presenterar sig på apoteket och skulle hämta sitt recept på Celecoxib 100mg. Med hjälp av EES såg jag att han hämtade Etoricoxib 90 mg för en vecka sedan och jag frågade honom om han skulle avsluta behandlingen med Etoricoxib. Han svarade att han har haft båda 2 NSAID (etoricoxib och celecoxib) i nästan 1 år och han måste hämta celecoxib nu.

Jag frågade honom om jag kunde kontakta läkaren och fick samtycke från honom. Det var kl 17 på kvällen så läkaren kunde inte kontaktas samma dag, därför bad jag honom att lämna sitt telefonnummer så att jag kunde återkoppla till honom efter att läkaren blivit kontaktad. Ringde till läkaren dagen efter som var chockad att båda 2 NSAID förnyats för ett år utan att någon läkare upptäckte. Han uppskattade min reaktion och läkaren ringde till patienten omedelbart för att avsluta med etoricoxib. Kunden kom tillbaka till apoteket för att tacka mig dagen efter.

Diskussion

De kundfall som har rapporterats in är de där farmaceuten själv bedömt att EES har bidragit för att lösa situationen. De är därför inte representativa för hela användningen av EES. Samtidigt är de signaltyper som är vanligast i de rapporterade kundfallen (interaktion och dubbelmedicinering) de signaltyper som också är vanligast överlag. Det är också svårt att avgöra i vilken utsträckning EES har hjälpt farmaceuten att upptäcka en avvikelse jämfört med om EES inte hade använts. Flera rapporterade kundfall inom t.ex. interaktioner rör sådana läkemedelskrockar som farmaceuter vanligtvis uppmärksammar utifrån sin kunskap och erfarenhet. I kundfallen beskrivs att EES ger en extra trygghet.

Något som också kan ses i kundfallen är att farmaceuterna många gånger bedömer att EES underlättar dialogen med kunden och hjälper till att ställa svårare frågor till kunden. Det ger också bättre möjligheter till samverkan med förskrivare och bättre möjlighet för farmaceuten att ta sitt professionella ansvar.

Ett annat återkommande mönster i kundfallen är att det är vid förändring av medicineringen som många risker uppstår. Det handlar bl.a. om ändrad medicinering där tidigare recept på likvärdiga läkemedel eller andra doseringar inte avslutas och det inte tydliggörs för patienten vilken behandling som gäller. Vi flera tillfällen görs också förändringar som nyinsättning av läkemedel utan att förskrivaren har förstått att patienten även har annan medicinering från annan vårdgivare.

Många av de kundfall som rapporterats visar på hur viktigt det är med en återkoppling till ansvarig förskrivare. Dels innebär kontakterna att frågetecken kan rätas ut och bra besked kan ges till kunden, dels att de ändringar som behöver göras blir långsiktigt hållbara med nya recept och borttagande av gamla/felaktiga ordinationer. Vid flera tillfällen ser förskrivaren till att även kontakta andra inblandade läkare i ärendet och kontaktar också själv patienten för att säkerställa att allt fungerar som det ska.

Vinnare av årets bästa farmaceutiska insats

Det kundfall som utsågs till årets bästa farmaceutiska insats under fokusveckan 2026 visar på mycket av det som beskrivs ovan. Det var en större ändring av läkemedelsbehandlingen där tidigare behandling inte togs bort med risk för dubbelmedicinering. EES hjälpte till i detta fall då ett av läkemedlens namn inte visade på vilken substans som det innehöll vilket ökar risken för att både förskrivare och farmaceut missar att två likvärdiga substanser används. Farmaceuten såg till att lösa situationen genom att kontakta förskrivaren och i samtalet stå på sig i sin professionella bedömning efter att initialt inte fått gehör för att tidigare läkemedel skulle sättas ut. Farmaceutens agerande med stöd av EES innebar att kunden fick både korrekt läkemedel och rådgivning kring hur läkemedlen skulle användas.

Vinnaren av årets bästa farmaceutiska insats 2026 är Alva Gyllenhammar för kundfall B ”Risk för dubbelmedicinering efter insättning av många nya läkemedel”. Alva uppmärksammade kundfallet på Apoteket Ersta Sjukhus i Stockholm.

Slutsatser

EES hjälper farmaceuter att upptäcka allvarliga risker i patienters läkemedelsbehandling men det stöttar också farmaceuten i dialogen med patienten och i samtal med ansvarig förskrivare. Att EES stärker farmaceuten i den professionella bedömningen är viktigt för att kunna förmedla det som framkommit till andra inblandade på ett bra sätt och därigenom se till att det blir en långsiktigt bra lösningen för patienten.

Förändringar i läkemedelsbehandling innebär en stor risk där tidigare recept och ordinationer från andra förskrivare innebär att patienter efter en förändring riskerar att både använda läkemedel som interagerar med varandra eller flera läkemedel med samma verkan. Det är också risker med felaktiga doseringar. EES innebär ökade möjligheter för farmaceuter på apotek att upptäcka dessa ändringar och de risker som kommer med dem.